

ACC. N:R M. 15583:1-4.

Landskap: *Skåne* ..... Upptecknare: *Algot Nilsson, Osby*
Härad: *V. Göinge* ..... Berättare: *" " "*
Socken: *Visseltoffa* ..... Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1961* ..... Född år *1887 i Visseltoffa*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jordhus. s. 1-4.

LUF 116.

5/11-61

Skriv endast på denna sida.

Jordhus.

Det har inom Kisseltofta socken och i angränsande socknar funnits flera jordhus där väggarna på de tre sidorna bestod av jord eller grästen. I ett skogskifte tillhörande Kylens by i Kisseltofta socken var en sådan stuga bebodd under min barndom. Och i Rästad har också funnits en sådan, men det har nog funnits flera fast de kallades backstugor och är nedrivna för längesen.

I Kässbränna på gränsen mellan Kisseltofta och Osby finns en jordstuga som ännu är bebodd. Den har flera gånger blivit fotograferad och beskriven i ortstidningarna. När dessa hus byggdes har jag aldrig hört talas om, men de var mycket gamla, och har troligen byggts på 1700 talet då så många torp byggdes ute i skogarna. Dessa hus kallades för jordstugor. Varifrån idén till detta byggnadssätt kommit har jag ej hört ty det är

Lug 116
Backstugor

mycket gammalt. De som började använda denna byggnadsmetod här i trakten var drängar som skulle gifta sig och som fått sig utslåten en bit jord för att bli torpare. Man hade ej något kapital att bygga med och därför måste man själv bygga ett billigt provisoriskt hus.

Det var endast på dessa torp som denna metod tillämpades. Det förekom ej på bondgårdar.

Då man började bygga ett sådant hus valde man ut en lämplig plats vid en ~~lämplig~~ torr backe, helst på en söderlutning. Man grävde en fyrkantig håla och grus och matjord fördes bort, men grästemonen murade man upp mot väggarna. Någon särskild grund lades inte. På den ena sidan som vanligen låg mot söder spikades upp en brädvägg eller av tillhuggna stockar, och endast på denna sida var det fönster

och dörr. I de flesta fall kläddes innerväggarna med bräder, men det var sjä alltid man hade råd eller tid till det i början. Som redskap vid utgrävningen användes spade och spett samt s. k. pikhacha. Till träarbetet hade man knappast något mera än yta och hammare. Det var endast gavlarna till takstolen som var av bräder. Vanligen var det en takstol av klina sparrar, men det förekom också s. k. luttak. Takstolen placerades på tillhuggna stonkar som lagts på grästensmuren samt på den bjälke som brädväggen på södersidan fästes i.

Som taktäckningsmaterial användes näver och torv eller också halm eller vass, samt på senare tid spån. Husen byggdes i de flesta fall av torparen eller backstugenttaren själv, stundom med någon hjälp av en snickare till fönster och dörr. Dessa hus var naturligtvis sämre än vanliga hus. De var mörka då det endast

var plats till ett eller i bästa fall två fönster.
De var just så dragiga då de låg på en lugn plats
ingrädd i backen. Men de var fuktiga ty om de
än låg på en torr plats, trängde vattnet ändå
med innanför väggarna.

Orsaken till att man byggde dessa
hus var den stora fattigdomen för, och dessa
hus var ju tänkta som en provisorisk bostad
tills man kunde bygga en bättre, men i många
fall fick man så råd till detta.